

دو مسجد تاریخی چین

علی محمد سابقی
رایزن فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در پکن

اشاره:

سلسله‌های «سنگ»، «یوان»، «مینگ» و «چینگ» بارها تجدید بنا و بازسازی شده و وسعت آن افزایش پیدا کرده است. خصوصاً پس از استقرار حاکمیت چین نوین، مسئولان امر همه ساله بودجه‌ای برای بازسازی، تعمیر و نگهداری مسجد اختصاص داده‌اند. به همین جهت هم اکنون نیز ساختمان مسجد از شکوه و اعتبار خاصی برخوردار است. مسجد دارای صحنها، حجره‌ها، رواقها و شبستانهای متعددی است که هنوز مورد استفاده جامعه مسلمانان و محل مناسبی برای بازدید توریستهای خارجی محسوب می‌شود. کل مساحت زمین مسجد بیش از ۱۳ هزار متر مربع و بنای آن بیش از شش هزار متر مربع است. مجموعه ساختمان مسجد مستطیل شکل است و به چهار صحن که به داخل یکدیگر باز می‌شوند، تقسیم می‌شود. در صحن اول یک طاق چوبی وجود دارد و در مقابل آن یک

کشور چین با بیش از ۱/۵ میلیارد جمعیت، میلیونها مسلمان معتقد را در خود جای داده است. آنچه این چینیان را در بیش از ۱۳ قرن قبل به سوی اسلام متمایل ساخت، تنها شیوه صحیح تبلیغ متناسب با آن عصر بود. این در حالی است که هیچگاه در چین، حاکم مسلمانی زمام را در اختیار نداشته و مسلمانان چین همواره در سایه حکومتی غیراسلامی زیسته‌اند. در مقاله‌ای که پیش رو دارید، دو مسجد «جامع شی آن» با ۱۳ قرن پیشینه و مسجد عظیم «نیوجیه» در شهر پکن با ۱۰ قرن سابقه معرفی شده است؛ مساجدی که زیباترین و گویاترین نماد و حضور صدها ساله اسلام در سرزمینی با تمدن کهن است. این نوشتار از سوی اداره کل فرهنگی آسیا و اقیانوسیه سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در اختیار نشریه قرار گرفته است که خوانندگان گرامی را به مطالعه آن دعوت می‌نمایم.

مسجد جامع شهر شی آن (Xi an)

هر توریستی که وارد شهر شی آن، پایتخت قدیم چین می‌شود، پس از عبور از «برج طبل» (Drum tower) و ورود به منطقه محل سکونت مسلمانان، با یک مجموعه ساختمان بزرگ با معماری سنتی روبرو می‌شود که همان مسجد جامع معروف و بزرگ شهر شی آن است.

طبق تاریخ‌کننده کاری شده روی لوحه‌های سنگی، که هنوز هم در داخل صحن مسجد خودنمایی می‌کند، ساختمان این مسجد در دوره سلسله «تانگ» و در سال ۷۴۲ م. / ۱۲۱ ه. ق بنا نهاده شده و ۱۳ قرن قدمت دارد. ساختمان مسجد در دوره امپراطوران

نمونه خوشنویسی خط چینی محسوب می‌شوند. شبستان امپراتوری مسجد که قدیمترین بنای این مجموعه است، در صحن سوم قرار دارد. در این شبستان تخته سنگی وجود دارد که به «لوح ماه» معروف است و در آن به وسیله یکی از امام جماعت‌های مشهور مسجد، به زبان عربی روز شمار تقویم اسلامی حکاکی شده است، که از آن به عنوان سند تاریخی گسترش اسلام در استان «شانسی» نامبرده می‌شود.

مناره مسجد که بلندترین بخش از ساختمان مسجد است و از آن برای گفتن اذان استفاده می‌شود، در وسط صحن سوم مسجد قرار دارد که به برج «مراقبه» (مراقبت نفس) مشهور است. این مناره دارای دو طبقه بوده، از سه هلالی باسقف هشت ضلعی تشکیل می‌شود، که بسیار محکم و استوار به نظر می‌رسد. در سمت جنوبی مناره سالن پذیرایی مسجد واقع شده در حالی که در سمت شمالی آن سالن سخنرانی قرار گرفته است. در این سالن یک نسخه خطی از قرآن کریم و نقشه شهر مقدس مکه که در زمان سلسله چینگ کشیده شده است، نگهداری می‌شود. در قسمت شرق سالن پذیرایی و وضوخانه مسجد جای گرفته است. سه راهرو عبوری که به وسیله آجرهای کنده کاری شده تزیین شده است، مسیر را به آخرین صحن وصل می‌کند. از آنجا اولین چیزی که به نظر بازدیدکنندگان می‌رسد «عمارت خدای واحد» است. بنای مسجد دارای معماری ویژه‌ای است که با معماری طاقها و راهروها و عمارت‌های سنتی چین آمیخته شده است. شبستان اصلی مسجد با برجستگی‌های معلق و برآمدگی‌های در قسمت بالا به صورت شش ضلعی و دو طرف آن به صورت مثلثی با برجستگی‌هایی همچون گذرگاه طاقدار ساخته شده است. تمام مجموعه ساختمان به شکل عنقابی است که بالهای خود را برای پرواز باز نموده است.

در زیر برآمدگی لبه بام آن تابلوی کوچکی با تزیین اژدها آویزان است که روی آن توسط یکی از امرای بلندپایه سلسله مینگ کلمه «خدای واحد» نوشته شده است. در کنار شبستان اصلی مسجد اطاق‌های دیگری وجود دارد که اطاق جنوبی آن مخصوص اعلام فرامین امپراتوری توسط مقامات عالی‌رتبه لشگری و کشوری بوده و در حال حاضر از آن به عنوان موزه اشیای تاریخی، که متعلق به دوران سلسله‌های مینگ و چینگ است نگهداری می‌شود. در اطاق شمالی نیز اشیای تاریخی دیگر، از جمله یک قطعه سنگ شاخص آفتاب و تعدادی لوح‌های سنگی دیگر که بر روی آن تاریخ تحولات ساختمانی مسجد نوشته شده، نگهداری می‌شوند.

چند قدم جلوتر پله‌هایی وجود دارد که با عبور از آنان به سکوی مسطح بزرگی می‌رسیم که آستانه درب ورودی به محل سالن اقامه نماز محسوب می‌شود. سقف آن با کاشی‌های لعابدار آبی پوشانده شده و نمای داخلی سقف با ۶۰۰ قطعه خوشنویسی کلاسیک آیات قرآن که با زمینه‌های گل و بوته تزیین گردیده، پوشانده شده است.

دیوارهای داخل سالن با ۶۰۰ قطعه تخته‌های چوبی بزرگ پوشانده شده که روی تخته‌ها تمام ۳۰ جزء قرآن کریم حک شده و به شبستان مسجد حال و هوای روحانی قرآنی بخشیده است. روی ۳۰ قطعه از این تخته‌ها ترجمه قرآن به زبان چینی حک شده

دیوار بزرگ است، که به وسیله سفال و آجر کنده کاری شده تزیین گردیده است. در این دیوار برجستگی‌های معلق و چین‌های متعدد هلالی شکل فراوانی تعبیه شده، که با کاشی‌های لعابدار تزیین گردیده و به این قسمت جلوه زیبایی بخشیده است. این راهرو چوبی در قرن ۱۷م. ساخته شده و دارای ۳۷۰ سال قدمت است. در دو طرف این راهرو اطاق‌های متعددی وجود دارد که در برخی از این اطاقها میز و صندلی‌های عتیقه‌ای که در دوران سلسله‌های مینگ و چینگ ساخته شده‌اند، نگهداری می‌شود.

روبروی سالن‌های پنجگانه و در وسط صحن دوم، دروازه یادبودی وجود دارد، که با روی هم گذاشتن سه قطعه سنگ بزرگ تشکیل شده و توسط چهارپایه محکمی محافظت می‌شود.

در بالای در ورودی اصلی این بنای یادبود، با خوشنویسی چینی به صورت درشت عبارت «کاخ بهشت» حکاکی شده است. در دو طرف در ورودی از نرده‌های سنگی حکاکی شده استفاده گردیده، که تمامی این مجموعه سنگی در دوران سلسله مینگ ساخته شده‌اند. پشت این مجموعه دو تخته سنگ بزرگ نصب شده که با عکس اژدها تزیین گردیده و در آن نحوه مرمت و بازسازی مسجد به فرمان امپراتوران سلسله‌های مینگ و چینگ ثبت شده است. پشت این تخته سنگها، خط دو تن از خوشنویسان مشهور چینی حکاکی شده، که در حال حاضر به عنوان بهترین

یکی از این مناطق مسلمان نشین محسوب می شود.

دهکده لیوهو (liu Hu) نام اولیه نیوجیه

طبق اسناد تاریخی، قبل از قرن دهم میلادی (اواخر دوره سلسله تانگ و اوایل دوره سلسله سونگ) شهر پکن فعلی در حوزه میانه رودخانه «یونگ دینگ» (Yong ding) قرار داشت و این رودخانه در داخل شهر به سه شعبه فرعی تبدیل و در سمت جنوب، شمال و میانه پکن جریان می یافت، که منطقه نیوجیه فعلی در قسمت جنوب غربی شهر و در کنار رود فرعی جنوبی رودخانه یونگ دینگ قرار داشت. در آن دوران این منطقه زمین پستی بود که تمام سال پر از آب بود و روستایی بنام لیوهو (liu Hu) یا لیوخته (liu He) در آن واقع شده بود. از آنجا که در کنار مسیر رودخانه یک تپه کوچک قرار داشت، این محل به روستای تپه هم معروف بود. در حدود قرن دهم میلادی (دوران سونگ شمالی و لیائو) کم کم تعدادی مسلمان در این منطقه ساکن شده و روی تپه مسجد کوچکی را بنا نمودند که بعدها به مسجد نیوجیه تبدیل گردید.

پکن مرکز سیاسی، فرهنگی

ناحیه پکن حتی پیش از دوران حاکمیت سلسله تانگ نیز از نظر سیاسی، نظامی، اقتصادی و فرهنگی منطقه مهمی به شمار می آمد و چینپها و خارجیان به بازدید از این شهر علاقمند بودند. مسلمانان هم به دلیل اهمیت تجاری این منطقه تلاش می کردند که به این شهر رفت و آمد داشته باشند و فعالیت خود را گسترش

است. این ویژگی مقدس، مسجد بزرگ شهر شی آن را در ردیف مسجدهای نادر جهان قرار داده است.

شبهستان مسجد گنجایش بیش از یک هزار نفر نمازگزار را دارد. در سال ۱۹۵۶م. دولت محلی استان، ساختمان مسجد شی آن را به عنوان میراث فرهنگی تحت حفاظت ویژه قرار داد و در سال ۱۹۸۸م. به عنوان یکی از مهمترین آثار باستانی چین اعلام گردید. از سال ۱۹۷۸م. پس از اعلام سیاست اصلاحات، تاکنون صدها هزار نفر توریست و دهها هیئت عالیرتبه خارجی از این مسجد بازدید نموده اند.

مسجد نیوجیه، شهادی بر حضور هزار ساله اسلام در پکن

مسجد نیوجیه یکی از زیباترین و قدیمترین بناهای اسلامی چین، دارای تاریخ پرفراز و نشیب و کهنی است که به علت واقع شدن در پایتخت این کشور، از شهرت جهانی برخوردار است. بنا به قول مشهور، اسلام در قرن هفتم میلادی و در دوران حاکمیت سلسله تانگ (۶۱۸ - ۹۰۷م.) به وسیله تجار ایرانی و عرب، از طریق جاده ابریشم زمینی و دریایی وارد سرزمین چین شد. بازرگانان مسلمان که همزمان با تجارت به امر تبلیغ آیین اسلام نیز می پرداختند، سرزمین و مردم چین را محل مناسبی برای اقامت و گسترش اعتقادات اسلامی یافته، تعدادی از آنان در این کشور رحل اقامت افکندند و پس از آنکه همسران چینی برای خود برگزیدند، به دعوت افراد مستعد و علاقمند به اسلام، در مناطق مختلف این کشور از جمله: گوانگجو، هانجو و پکن پرداختند. از ابتدای ورود اسلام به چین تا قرنهای متمادی، به دو دلیل مسلمانان با ایجاد حریم و حصار در اطراف محل سکونت خود زندگی اجتماعی و خانوادگی خود را از دیگران جدا ساختند: نخست آنکه اسلام یک دین خارجی محسوب می شد و اکثریت غیر معتقد و حتی خود مسلمانان، تمایل چندانی به مخلوط شدن با دیگران نداشتند، بویژه اینکه رهبران و مبلغان این دین همگی خارجی محسوب می شدند و مسئله زبان هم از عمده موانع این اختلاط محسوب می شد.

و دیگر اینکه مقید بودن به احکام شرعی و وجوب رعایت حلال و حرام، نجاست و طهارت، استفاده از ذبح اسلامی، رفت و آمد خانوادگی، آداب و رسوم اخلاقی و اجتماعی نیز از دیگر عواملی بودند که برخلاف امر تجارت و بازرگانی، مسلمانان را وادار می کرد که محل سکونت خود را از دیگران جدا نموده، با محور قرار دادن مسجد به عنوان مرکز عبادی، آموزشی و اجتماعی، خانه های خود را در اطراف آن بنا کنند، و از دیگر جوامع چینی به دور باشند. لذا در سراسر چین و در تمام شهرها و مناطقی که از گذشته محل سکونت مسلمانان بوده، آنان به صورت گروهی و دسته جمعی در یک محله و منطقه با مرکزیت مسجد زندگی می کردند، که منطقه و خیابان و مسجد نیوجیه در شهر پکن هم

دهند. از قرن هفتم به بعد، بازرگانان ایرانی و عرب همراه با کالاهای همچون سنگهای قیمتی، گیاهان دارویی، عطریات و... برای داد و ستد وارد شهرهایی نظیر گوانگجو، چوانجو، هانگجو، یانگجو و پکن شدند و برخی نیز این شهرها را به عنوان محل سکونت خود انتخاب و برای انجام فرایض دینی و عبادات خود محلی را به عنوان مسجد اختصاص دادند. بویژه در دوران سونگ شمالی تعدادی از تجار مسلمان خارجی و فرزندان در چین متولد شده آنان، وارد پکن شده و در روستای لیوخته ساکن شدند. طبق نوشته کتب تاریخی چین، دودمان «لیائو» با مسلمانان «هوی» ارتباط نزدیکی داشتند، که این امر موجب حضور گسترده مسلمانان در پکن و از جمله در روستای لیوخته شد. این مسلمانان از اغلب مناطق چین و از جمله شهر شی آن به سمت پکن مهاجرت نموده بودند.

منطقه مسلمان نشین نیوجیه که آن روز در حومه پکن بود، مهاجرت کردند و در آنجا ساکن شدند و بدین ترتیب جمعیت مسلمان منطقه به سرعت افزایش یافت.

تاریخ شکل گیری منطقه نیوجیه

براساس یادداشتهای تاریخی، از زمان به اتمام رسیدن حصار شهر پکن در دوران حاکمیت لیائو تا دوران به پایان رسیدن ساخت شهرک جونگ دو (Zhong du) در دوران سلسله چین، در اثر

علت نامگذاری منطقه به نیوجیه

از آنجا که مسلمانان اولیه ساکن پکن از ایران و منطقه عربی آمده بودند و به میوه های عناب و انار علاقه زیادی داشتند، در این منطقه درختان عناب و انار فراوانی کاشته بودند. به همین دلیل مردم شهر، خیابان شرق به غرب این محله را خیابان «زائولین» (جنگل عناب) و خیابان جنوب به شمال آن را خیابان «لیو» (انار) می خواندند. با مرور زمان نام خیابان لیو کم کم به خیابان نیو (Niu) تغییر یافت. از سوی دیگر از آنجا که مردم هوی (مسلمانان) از گوشت گاو که به زبان چینی «نیو» (Niu) خوانده می شود زیاد استفاده می کردند و در این محله قصابیهایی که گوشت گاو عرضه می کردند زیاد بود، لذا مردم به این خیابان، خیابان نیو می گفتند و این نام کم کم مشهور و به خیابان نیوجیه معروف گردید.

اگرچه در سال ۱۹۰۲ م. امپراتور مادر «چی شی» (Cixi) نام خیابان نیوجیه را به نام خیابان «آرام» و در دوران انقلاب فرهنگی نام آن به خیابان «وحدت ملی» تغییر یافت، ولی این اسامی هرگز از سوی مردم مورد استقبال واقع نشد و همچنان نام نیوجیه برای این خیابان باقی ماند.

مهاجرت گسترده مسلمانان از سایر مناطق و سکونت آنان در روستای لیوخته، این ناحیه به یک منطقه بزرگ در اطراف شهر پکن تبدیل و رفته رفته روستای لیوخته از میان رفت. پس از آن نیز در سه مرحله تعداد زیادی از خانواده های مسلمان از مناطق مختلف چین به این منطقه کوچ نموده، در آن ساکن شدند. این سه مرحله عبارتند از:

تاریخ تأسیس مسجد نیوجیه

براساس اسناد و مدارک تاریخی - از جمله لوح های سنگی موجود در محوطه مسجد نیوجیه - این بنا در سال چهاردهم از دوران حاکمیت امپراتور «تونگ خه» (Tonghe) از سلسله لیائو، مطابق با سال ۹۹۶ م. توسط شخصی بنام نصیرالدین، که از مقامات دربار امپراتور بود، تأسیس گردید. در ابتدا نام آن به «لی بای سی» (libay) (محل عبادت) معروف بود. ولی پس از تغییر نام محله به محله نیوجیه نام مسجد هم به مسجد نیوجیه تبدیل گردید.

مسجد نیوجیه در طول حیات ۱۰۰۷ ساله خود، سلسله ها و امپراتوران مختلفی همچون سلسله های لیائو، جین، یوان، مینگ، چینگ، دوران جمهوری و جمهوری خلق کمونیست چین را پشت

۱. ورود مغولها در قرن سیزدهم م.
۲. اواخر قرن چهاردهم و همزمان با لشگر کشی امپراتور «جودی» (Zhudi) از سلسله مینگ از «نانچینگ» به پکن، که تعداد زیادی از ژنرالها و نظامیان «هوی» همراه با این لشگرکشی به پکن وارد و در منطقه نیوجیه ساکن شدند.
۳. پس از ورود قوای سلسله چینگ به پکن و تصرف این شهر، امپراتور دورگون (Dorgun) برای تقویت پایه های حکومتی خود و کنترل پکن، اهالی این شهر را مجبور نمود که به بیرون از منطقه مرکزی شهر کوچ کنند و مسلمانان نیز از مناطق مختلفی همچون «دونگ سی» (Dongsi) و «شی سی» (Xisi) در داخل شهر به

بازسازی و نام آن را «محل نماز» گذاشت. در سال ۱۴۹۶م. بخش میانی (شبستان مسجد) تعمیر و تجدید بنا شد و همزمان دو ساختمان کلاه فرنگی بر روی لوحهای سنگی تاریخ بنای مسجد تأسیس و مأذنه مسجد بازسازی گردید. در سال ۱۶۱۳م. طبق دستور امپراتور شن زونگ (Shen Zong) مورد مرمت و بازسازی قرار گرفت، که فرمان امپراتور مبنی بر بازسازی مسجد روی تخته سنگی حکاکی شد و هم اکنون نیز این لوح در شرق مدرس جنوبی مسجد نگهداری می‌شود. در سال ۱۶۹۶م. مسجد نیوجیه بار دیگر تعمیر و سه حجره و یک شبستان فرعی در کنار شبستان اصلی و بزرگ مسجد بنا گردید.

در ابتدای قرن بیستم (۱۹۰۲م.) مجدداً مسجد بازسازی و مرمت شد و پنج حجره در کنار شبستان شرقی احداث گردید. در سال ۱۹۲۱م. دو سالن تدریس (مدرس) و راهرویی در درب ورودی شبستان تأسیس و محل وضوخانه آن توسعه یافت و در سال ۱۹۳۸م. با کمک مردم و مساعدت مالی دولت، ساختمان مسجد به صورت اساسی برای چندمین بار تعمیر شد.

پس از تشکیل جمهوری خلق چین برای اولین بار در سال ۱۹۵۵م. بنای مسجد از طرف دولت مورد مرمت و بازسازی قرار گرفت و در سالهای ۱۹۷۹ - ۱۹۸۰م. با اختصاص بودجه هنگفتی از سوی دولت، تزیینات کلی مسجد و نقاشیهای آن مرمت و بازسازی گردید و مسجد چهره کاملاً جدیدی به خود گرفت.

فقط در دوران انقلاب فرهنگی چین بود که درب مسجد نیوجیه همچون سایر مساجد این کشور بسته شد و از سوی برخی از اعضای متعصب ارتش سرخ مورد تعرض واقع شد و برخی از آثار تاریخی آن از جمله کمی از نوشته‌های فارسی ستون سنگی مسجد تخریب گردید. پس از پایان دوره انقلاب فرهنگی و آغاز اصلاحات، در سال ۱۹۷۹م. مسجد نیوجیه مجدداً بازگشایی و از سوی دولت محلی شهر پکن در لیست آثار تاریخی شهر پکن قرار گرفت و در نهایت در سال ۱۹۸۸م. از سوی دولت چین جزء آثار ملی چین ثبت شد.

در سال ۱۹۹۶م. به مناسبت هزارمین سال تأسیس مسجد نیوجیه، دولت محلی شهر پکن با اختصاص سه میلیون یوان بودجه، ساختمان هزار ساله مسجد را مورد مرمت و بازسازی قرار داد و در مناطق مختلف آن تعمیرات اساسی صورت داد.

این بنای اسلامی در طول تاریخ حیات خود هیچگاه با تخریب روبرو نشده و همیشه برای بهبود و توسعه آن تلاش شده است.

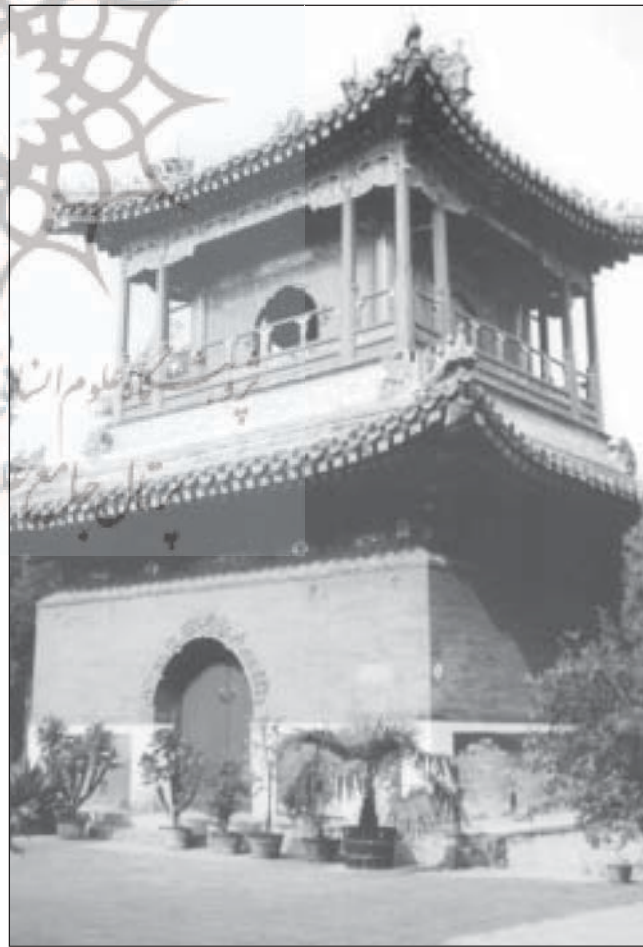
وضعیت کنونی مسجد نیوجیه

در حال حاضر ساختمان پرشکوه مسجد نیوجیه با شش هزار مترمربع وسعت، از استحکام و زیبایی خاصی برخوردار و تلفیقی از معماری کاخهای سلاطین چین و معماری اسلامی است. علاوه بر شبستان بزرگ، مسجد از چندین شبستان فرعی، سالن پذیرایی و تشریفات، نگهداری اشیای تاریخی و فرهنگی، اطباقهای متعدد تدریس و محل اسکان امام جماعت مسجد و چهار خلیفه (نایب امام جماعت)، وضوخانه، حمام و محل استراحت نمازگزاران و چند محوطه باز سنگفرش برخوردار است. در روزهای عادی حدود ۲۰۰ نفر و در روزهای جمعه بین ۷۰۰ تا ۸۰۰ نفر و در

سرگذاشته و همچنان ثابت و استوار، شاهد صعود و سقوط قدرتهای مختلف با ایده و افکار گوناگون بوده است و همیشه به عنوان سمبل جامعه مسلمانان شهر قدیمی پکن، محل حضور مشتاقان و نمازگزاران مسلمان و توریستها و گردشگران داخلی و خارجی و سران و هیئتهای عالیرتبه سیاسی و شخصیتهای فرهنگی و علمی مسلمان از سراسر جهان بوده است.

توسعه، تعمیر و بازسازی مسجد نیوجیه در طول تاریخ

در طول بیش از یک هزار سال تاریخ بنای مسجد، ساختمان مسجد بارها از سوی افراد خیر و حتی امپراتوران و شخصیتهای دولتی و نظامی مورد مرمت، بازسازی، توسعه و تکمیل قرار گرفته تا شکل کنونی خود را یافته است. براساس منابع تاریخی، اولین توسعه مسجد توسط شخصی به نام محمود بن کمال الدین بین سالهای ۱۰۶۸ - ۱۰۷۷م. صورت گرفت و مناره مرتفعی در کنار مسجد برای اذان گفتن تأسیس شد. در سال ۱۴۷۴م. امپراتور چنگ خوا (Cheng hua) از سلسله مینگ، ساختمان مسجد را

مقام معظم رهبری (در دوران ریاست جمهوری)، جناب آقای هاشمی رفسنجانی، جناب آقای خاتمی، جناب آقای کروبی و دهها هیئت عالی‌رتبه سیاسی، فرهنگی، اقتصادی جمهوری اسلامی ایران در خلال سفر به چین، از این مسجد بازدید نموده و به رسم یادبود هدایای نفیسی به این مسجد اهدا کرده‌اند.

طرح توسعه مسجد نیوجیه

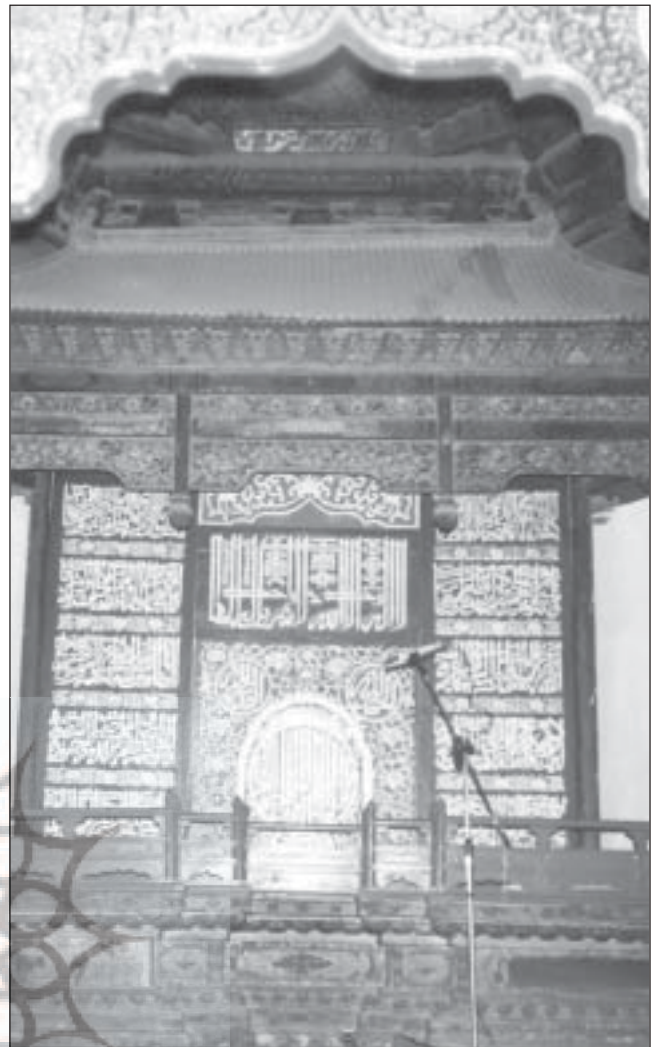
به دنبال تعیین شهر پکن به عنوان میزبان المپیک ۲۰۰۸ م. و نوسازی و بازسازی این شهر، اخیراً دولت چین با اختصاص یک میلیون و دویست هزار دلار بودجه، طرح توسعه و بازسازی مسجد نیوجیه و اطراف آن را در دست اجرا دارد. براساس این طرح مساحت فعلی مسجد به ۸۹۰۰ متر مربع افزایش خواهد یافت و در کنار بازسازی و توسعه ساختمان اصلی مسجد، شیستان و وضوخانه مخصوص بانوان و یک سالن نمایشگاه و یک سالن مجلل تشریفات به بنای فعلی افزوده می‌شود و سیستم آب و برق و گرما و سرمای آن کاملاً نوسازی خواهد شد. همچنین در اطراف مسجد یک محوطه وسیع ۱۰ هزار متری فضای سبز احداث و خیابان نیوجیه از هشت متری فعلی به عرض ۴۰ متری گسترش می‌یابد. در دو طرف خیابان کلیه بناها با استفاده از معماری و تزیینات بناهای اسلامی ساخته می‌شوند تا حال و هوای تاریخی - اسلامی این منطقه حفظ گردد.

نقل جمعیتی شهر پکن از مرکز به شهرکهای حومه آن منتقل می‌شود و مناطق مرکزی به بخشهای مختلف تجاری، اداری، تفریحی و فرهنگی و هنری تبدیل خواهد شد. هویت برخی از مناطق که از نظر تاریخی و فرهنگی ارزشمند بوده، حفظ و مرمت و بازسازی می‌شود و اکثر محله‌های قدیم و خانه‌ها و مجتمعهای مسکونی تخریب و به جای آن ساختمانهای بلند و مجتمعهای تجاری، اداری و تفریحی ساخته می‌شود. خیابان نیوجیه نیز در این پروژه نوسازی، با حفظ چهره اسلامی خود دچار تحولات و دگرگونیهای عظیمی خواهد شد. در کنار مسجد، اولین سوپر مارکت بزرگ اسلامی چندی پیش افتتاح و در مطبوعات محل هم انعکاس خوبی داشت.

شرکتی که مجری طرح بهسازی منطقه نیوجیه است در نظر دارد بنای یادبود بزرگی با ویژگیهای معماری اسلامی در این خیابان ایجاد کند تا خاطره حضور چند صد ساله مسلمانان در این منطقه حفظ شود. مهندس طراح پروژه مذکور با مراجعه به رایزنی فرهنگی سفارت جمهوری اسلامی ایران در پکن، خواستار همکاری ایران در طراحی بنای یادبود شد، که مشورتی لازم و تصاویر متعددی از بناهای تاریخی و معماریهای ایرانی - اسلامی در اختیار ایشان قرار گرفت.

منابع:

۱. بروشور مسجد جامع شی آن، هیئت امنای مسجد
۲. بروشور مسجد نیوجیه
۳. تاریخ مسجد نیوجیه و معماری آن
۴. تحقیقات میدانی
۵. روزنامه چاینا دیلی
۶. هفته نامه Beijing Weekend

ایعادی همچون قربان و عید فطر بیش از ۲۵۰۰ نفر، از جمله دیپلماتهای مسلمان ساکن پکن، برای ادای فریضه نماز و انجام مراسم عبادی آن شرکت می‌کنند. در اطراف مسجد و خیابان نیوجیه حدود ۵۰ هزار مسلمان (یک پنجم جمعیت ۲۵۰ هزار نفری مسلمانان شهر پکن) زندگی می‌کنند، که به این منطقه حال و هوای خاص اسلامی بخشیده و یکی از مناطق دیدنی شهر پکن - بویژه برای گردشگران کشورهای اسلامی - محسوب می‌شود. در ضلع شمال شرقی این مسجد مقبره دو تن از شخصیتهای اسلامی و ایرانی به نامهای شیخ احمد برطانی قزوینی و عمادالدین بخارایی که به امر تبلیغ اسلام در منطقه مشغول بوده و پس از فوت به خاک سپرده شده‌اند. مزار آنان هم اکنون نیز مورد احترام مسلمانان است و همه روزه - بویژه روزهای جمعه - تعداد زیادی از زنان و مردان مسلمان برای ادای احترام و قرائت قرآن در کنار آن جمع شده، به خواندن دعا و ذکر مشغول می‌شوند.

همچنین در محل موزه این مسجد علاوه بر آثار فرهنگی و تاریخی فراوان، صدها جلد قرآن و کتب اسلامی خطی - بویژه کتابهایی به زبان فارسی - نگهداری می‌شوند که قدمت برخی از آنها به بیش از ۴۰۰ سال می‌رسد.